

МОЖЛИВІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗІВ У СПРАВІ НОТАРІУСАМИ

На жаль, діюче законодавство України, на відміну від законодавства Російської Федерації, Молдови, Казахстану, Сполучених Штатів Америки, Іспанії та деяких інших держав, не передбачає процедури забезпечення доказів нотаріусом. Разом з тим такі нотаріальні дії є звичайною практикою у інших країнах.

Нещодавно в Верховній Раді України був зареєстрований законопроект **№ 2716** про внесення змін до деяких законодавчих актів про надання повноважень нотаріусам забезпечувати докази (автори — нардепи С.Алексеев і Н.Новак від БПП).

Так, Закон про нотаріат пропонується доповнити новою главою №18 «Забезпечення доказів», в якій встановити підстави і способи забезпечення доказів, дії нотаріуса щодо забезпечення доказів.

За заявою зацікавлених осіб нотаріус забезпечує докази, необхідні для ведення справ у судах або в інших органах державної влади, якщо є підстави вважати, що подання доказів може стати неможливим або ускладненим.

Нотаріус забезпечує докази допитом свідків, призначенням експертизи, оглядом письмових і речових доказів. Про забезпечення доказів нотаріус виносить постанову, в якій зазначає порядок і спосіб її виконання. Постанова нотаріуса про забезпечення доказів є обов'язковою для осіб (свідків та експертів), яких вона стосується.

Нотаріус повідомляє про час і місце забезпечення доказів сторін і зацікавлених осіб, однак їх неявка не є перешкодою для вчинення дій по забезпеченню доказів. Забезпечення доказів без повідомлення однієї з сторін і зацікавлених осіб здійснюється лише в невідкладних випадках, або коли неможливо встановити, хто згодом буде брати участь у справі.

Копії протоколів і всіх зібраних в порядку забезпечення доказів матеріалів надаються заявнику та іншим зацікавленим особам.

Відповідні зміни про те, що докази, забезпечені нотаріусом, досліджуються судом в загальному порядку, запропоновано також внести до ГПК, ЦПК и КАС.

Є випадки, коли у зв'язку із відсутністю в законодавстві України процедури забезпечення доказів нотаріусами українські правознавці змушені звертатись до нотаріусів Російської Федерації, законодавство якої передбачає таку нотаріальну дію. Нотаріусами Російської Федерації складаються відповідні протоколи, які потім перекладаються на українську мову та подаються до суду як докази. Наприклад, коли за допомогою сучасних засобів комунікації, Інтернету, електронних засобів масової інформації, інформація створюється та поширюється швидко і так само швидко може бути прихована або знищена. У цьому разі нотарус може підтвердити її наявність.

Якщо розглянути значну кількість нотаріальних проваджень за їх суттю, то виявиться, що вони орієнтовані на те, щоб наперед забезпечити відповідні докази. Наприклад, будь-який договір посвідчується в нотаріальному порядку для надання йому більшої юридичної вірогідності, депозитна операція так само має свідчити про належне виконання боржником своїх зобов'язань перед кредитором тощо. Але функція щодо забезпечення нотаріусами доказів досі належним чином не закріплена законодавством України.

Зокрема, інститут забезпечення доказів судом врегульований статтями 133 — 135 Цивільного процесуального кодексу України. Якщо звернутися до Закону України «Про нотаріат», то у статті 102 йдеться про забезпечення нотаріусом доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав. У частині другій цієї статті зазначається, що дії для забезпечення доказів провадяться відповідно до Цивільного процесуального законодавства України. В Порядку вчинення нотаріусами України нотаріальних дій, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року N 296/5, взагалі відсутня регламентація процедури щодо забезпечення доказів нотаріусом, хоча у статті 102 Закону України «Про нотаріат» можливість її проведення передбачена.

Оскільки питання забезпечення доказів має суттєве значення для захисту прав суб'єктів цивільних та інших відносин, а також для ведення справ в органах іноземних держав, необхідно врегулювати його на законодавчому рівні.

Питання про вчинення нотаріального провадження щодо забезпечення доказів піднімалося науковцями неодноразово. Зазначалося, що у законодавстві про нотаріат мають бути закріплені норми, які б регулювали процесуальну діяльність нотаріусів щодо забезпечення доказів.

Насамперед, слід звернути увагу на те, що суд забезпечує докази для подальшого розгляду справи у суді. Підставою забезпечення доказів є побоювання осіб, що подача потрібних для них доказів стане згодом неможливою або ускладненою (частина перша статті 133 Цивільного процесуального кодексу). А нотаріус забезпечує докази, які можуть вважатися потенційно необхідними для вирішення (ведення) справ іншими органами, зокрема, в органах іноземних держав.

На жаль, у судовій практиці є випадки, коли судді відмовляють особам у забезпеченні доказів. Тому особа, якщо вона вважає дії суду неправомірними, повинна мати право звернутися до нотаріуса за забезпеченням доказу, оскільки недоліки законодавства України можуть негативно вплинути на її права.

Для нотаріусів є важливішим питання про способи та процедуру забезпечення доказів, яке регламентується даним законопроектом, що на практиці дозволить уникнути колізій та двозначного тлумачення, а також заповнить існуючі прогалини законодавства України.

Цал-Цалко Ю. Ю.

*к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу
НУ «Одеська юридична академія»*

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Виховання та підготовка до суспільного життя підростаючого покоління є важливим питанням сьогодення, оскільки зміна ідеології, роки економічної кризи, політична нестабільність не могли негативно не позначитись на наймолодших членах нашого суспільства. Звичайно, виховання дітей — це в першу чергу обов'язок їхніх батьків, але при цьому, держава не може залишатись байдужою, оскільки від якості такого виховання залежить її майбутнє. Тому держава, дотримуючись принципу суверенітету сім'ї, повинна забезпечити, щоб таке виховання здійснювалось в дусі поваги до прав та свобод інших осіб, любові до своєї сім'ї, свого народу, своєї Батьківщини, щоб батьки проявляли турботу про здоров'я, фізичний, духовний та моральний розвиток дитини, забезпечили отримання дитиною повної середньої освіти, підготували її до самостійного життя, як це передбачено статтею 150 Сімейного кодексу України.